

PRESENTACIÓ

Germà Colón
Dieter Kremer
Emili Casanova

0. El present número de *Quaderns de Filologia. Estudis Lingüístics* té per objecte mostrar la importància de l'Onomàstica per a l'estudi de la llengua, en especial del lèxic i de l'etimologia. I ho fa amb quinze treballs: set dedicats a estudiar el lèxic antic conservat a través de la toponímia, tres d'història de la toponímia i l'etimologia, un sobre teoria toponímica, dos sobre semàntica i toponímia, un sobre deonímia i un altre sobre l'article personal en occità.

Són articles fets, majoritàriament, pels millors especialistes de la nostra matèria en el món de la Romània, sobre el llatí, el francès antic, l'italià, el sard i el romanés, i dins de la Península Ibèrica, sobre el castellà, el valencià/català, l'asturià, el murcià i l'aragonés.

Els autors han volgut participar en aquest volum col·lectiu editat per la Universitat de València, que no debades ha sigut impulsora dels estudis d'onomàstica amb l'organització del primer *Mestratge en Toponímia* que ha fet una universitat europea (anys 1990 i 1991; *Materials de toponímia*, 2 vols, València: Universitat de València-Denes, Generalitat Valenciana, 1995, 1246 ps.), des de la seua metodologia i des del seu àmbit geogràfic, amb la finalitat d'enriquir el cabal lèxic llatí present en les llengües romàniques, així com reafirmar un saber adquirit a la primeria del segle XX: el valor que les ciències onomàstiques i el corpus toponímic té per a moltes disciplines, com la geografia i la història, però en especial per a la història de la llengua, idea que s'oblida molt sovint.

1. En efecte, molts filòlegs de primera línia no acaben de veure clara la tasca onomàstica de les universitats i de les acadèmies, sense adonar-se

que els noms de lloc, la toponímia tradicional, és un bé que forma part del patrimoni cultural immaterial, com ha decretat la UNESCO i ha acollit Espanya (BOE, Llei 10/2015, de 25 de maig “para la salvaguarda del Patrimonio Cultural Inmaterial”). La toponímia és un bé que s’ha de preservar, estudiar i fixar per tres raons:

- Els topònims (com els antropònims) són noms propis que en el seu origen eren noms comuns, fòssils fixats del nostre vocabulari tradicional, els quals complementen el lèxic viu. Els topònims ens demostren l’existència de mots, accepcions específiques i formes que indiquen altres possibilitats evolutives. Són noms que com les paraules locals viuen arrelats a la terra, fixats a un referent geogràfic que li dona el seu significat. Per tant, la Filologia no serà mai completa sense el coneixement de l’Onomàstica.
- Els topònims són georeferents, els GPS de la història, que ens acompanyen en la nostra vida laboral, d’oci, en les nostres propietats, en les nostres excursions. Els noms de lloc ens recorden les nostres vivències, els nostres primers amors i aventures; ens permeten crear ambients literaris on situar trames i accions, i suggereixen vivències i records en el temps i en la distància, que omplin la nostra literatura.
- Són part del nostre patrimoni històric, que cal salvaguardar com a memòria històrica dels nostres avantpassats, del seus treballs, de les seues tradicions i valors. Els topònims són memòria dels pobles que ens han precedit. També ho són del nostre patrimoni ecològic, ja que en moltes ocasions els topònims són els únics testimonis de l’existència d’una planta, de fauna, d’un microclima, d’un element geològic.

Per tot això, l’Onomàstica interessa a tots. I, eixe interès tan ample, permet tantes aproximacions, i demana la col·laboració de moltes especialitats, des de la base de la Filologia, que possibilita l’anàlisi i la interpretació dels topònims. Però, simultàniament, la Filologia es beneficia de les altres aproximacions.

2. Els articles estan fets des de la comparatística entre llengües romàniques, en una visió diacrònica. Parteixen d’una rica documentació escrita i oral, i segueixen la metodologia més sòlida, representada, en català,

per l'obra etimològica de Joan Coromines, especialment el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (Barcelona: Curial-La Caixa, 10 vols, 1980) i *l'Onomasticon Cataloniae* (Barcelona, Curial-La Caixa, 8 vols, 1989), una obra potser no prou consultada en la resta de la Romània, en especial l'Onomasticon. Tots els treballs publicats aporten dades noves per a la coneixença de l'estudi del lèxic històric; i tots mostren el valor de l'estudi ben fet, de manera que el llibre es converteix en una font metodològica, de consulta i d'inspiració per als nostres especialistes i per als nostres estudiants.

Per totes les raons exposades, desitjaríem que aquest volum faça comprendre el valor de la Toponímia dins dels estudis filològics. Esperem, també, que faça cultivadors apassionats d'esta ciència, plena de sorpreses i de descobriments. Uns cultivadors que també han d'estar fora de la universitat, en les persones de cultura mitjana i en els curiosos que es preocupen per les coses singulars de cada nom. Esperem que el llibre incite els usuaris de qualsevol llengua i territori a demanar-se pel significat, per la motivació i per la perdurabilitat de cada topònim que els acompanyen en la vida. I, de tot plegat, esperem treballs que, en pín-doles, ens mostren de manera clara i impactant la vida de les paraules i dels noms de lloc.

En suma, que aquest conjunt d'estudis ens ensenye alhora que ens done el plaer de la novetat: quod, felix, fortunatum sit!

